

ELEMENTE DE DREPT PENAL COMPARAT PRIVIND INFRAȚIUNILE CONTRA FAMILIEI ȘI MINORILOR

Radion COJOCARU,
doctor în drept, conferențiar universitar
Terenție CARP,
doctorand

SUMMARY

Family and children protection differs from country to country, depending on the level of perception of such social values and social relationships that form around them. Actual protection of these social values is achieved by several means with economic, social, political or legal character. Through legal arrangements intended to family and children protection sign up those with criminal nature, consisting from criminalization and punishment of acts that threaten the social relations in the reference field. The study is based on comparative method of criminal law, which have set as an main objective highlighting the criminalization and punishment features of crimes against family and minors in criminal laws of other states.

Keywords: crime, family, family member, child, minor, relative

REZUMAT

Gradul de protecție a familiei și minorilor diferă de la stat la stat, în funcție de nivelul de percepere a acestor valori sociale, precum și de relațiile sociale care se formează în jurul lor. Protecția propriu-zisă a acestor valori sociale se realizează prin mai multe mijloace cu caracter economic, social, politic, juridic etc. Printre mecanismele juridice destinate protecției familiei și minorilor se înscriu cele cu caracter penal, care constau în incriminarea și pedepsirea faptelor care atentează la relațiile sociale din domeniul de referință. Acest studiu este bazat pe metoda comparativă de cercetare a dreptului penal, care și-a propus drept obiectiv evidențierea particularităților de incriminare și pedepsire a infracțiunilor contra familiei și minorilor în legislațiile penale ale altor state.

Cuvinte-cheie: infracțiune, familie, membru de familie, copil, minor, rude

Introducere. Importanța utilizării metodei comparative de studiere a dreptului nu poate fi neglijată. În primul rând, dezvoltarea actuală a dreptului penal comparat este impusă în mod esențial de sporirea fără precedent a relațiilor dintre state, de creșterea volumului contractelor economice și sociale, ca urmare a amplificării interdependențelor în planul dezvoltării economice și culturale a acestora. În al doilea rând, perioada actuală de dezvoltare a dreptului, inclusiv a celui penal, se confruntă cu fenomene de europenizare și mondializare, fapt pentru care orice demers științific dedicat studierii instituțiilor juridice, inclusiv a celor cu caracter penal, se cere a fi realizat din perspectiva unor analize comparative a normelor juridice care le reglementează. În al treilea rând, și nu în ultimul, cunoașterea elementelor de drept penal comparat permite îmbogățirea dreptului național prin perfecționarea normelor penale în sensul preluării unor instituții juridice sau modelării cadrului incriminator. Totodată, această metodă de cunoaștere nu permite preluarea

mecanică a unor reglementări care nu sînt conforme nevoilor naționale, specificului și particularităților țării respective.

Materiale utilizate și metode aplicate. În cadrul studiului efectuat a fost folosită, în mod principal, metoda comparativă de examinare a legislațiilor penale ale altor state. Totodată, au fost utilizate: metoda observației, metoda analizei logice, metoda clasificării etc.

Rezultate și discuții. Infracțiunile contra familiei și minorilor sînt un grup de fapte prejudiciabile incriminate în Capitolul VII al Părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova, care aduc atingere mai ales relațiilor sociale cu privire la conviețuirea pașnică în cadrul familiei și dezvoltarea normală a minorului. Din acest grup de fapte prejudiciabile fac parte următoarele infracțiuni: incestul (art. 201 C. pen.); violența în familie (art. 201¹ C. pen.); divulgarea secretului adopției (art. 204 C. pen.); abuzul părinților și al altor persoane la adopția copiilor (art. 205 C. pen.); traficul de copii (art. 206 C. pen.); scoaterea ilegală a copiilor din țară

(art. 207 C. pen.); atragerea minorilor la activitate criminală sau determinarea lor la săvîrșirea unor fapte amorale (art. 208 C. pen.); pornografia infantilă (art. 208¹ C. pen.); recurgerea la prostituția practică de un copil (art. 208² C. pen.); atragerea minorilor la consumul ilegal de droguri, medicamente și alte substanțe cu efect narcotizant (art. 209 C. pen.) [1].

Comparativ cu legislația penală actuală, Codul penal perimat al RSS Moldova, adică cel din 1961, nu conținea un capitol aparte destinat incriminării și pedepsirii infracțiunilor contra familiei și minorilor. Majoritatea infracțiunilor vizate erau dislocate în cadrul Capitolului II al Părții speciale a C. pen., care era intitulat *Infracțiuni contra vieții, sănătății, libertății și demnității persoanei*. Dintre acestea pot fi enumerate: sustragerea de la plata pensiei alimentare sau de la întreținerea copiilor (art. 110 C. pen.), sustragerea de la acordarea ajutorului material părinților sau soțului (art. 111 C. pen.), abuzul de drepturile sau de obligațiile de tutore (art. 112 C. pen.), divulgarea secretului

înfierii (art. 112¹ C. pen.), abuzul părinților și altor persoane la înfierre și transmiterea ilegală a copiilor (art. 112² C. pen.), scoaterea ilegală a copiilor din Republica Moldova (art. 112³ C. pen.), răpirea sau substituirea unui copil străin (art. 113 C. pen.), vânzarea și traficul de copii (art. 113¹ C. pen.) [2].

Alte infracțiuni contra familiei și minorilor din legislația penală anterioară erau concentrate în cadrul Capitolului XI al Părții speciale a C. pen. al RSSM din 1961, denumit *Infracțiuni contra securității publice, a ordinii publice și a sănătății populației*. Din rîndul acestora făceau parte: atragerea minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la fapte amorale (art. 224 C. pen.), atragerea minorilor la beție (art. 224¹ C. pen.), atragerea minorilor la consumarea nemedicală a medicamentelor și a altor mijloace cu efect narcotizant (art. 224² C. pen.) [2].

În Partea specială din C. pen. în vigoare al **României**, răspunderea penală pentru infracțiunile ce atentează la relațiile sociale de protecție a familiei este prevăzută în Capitolul II, intitulat *Infracțiuni contra familiei*, din Titlul VIII cu denumirea marginală de *Infracțiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială*. Din rîndul acestor incriminări fac parte: bigamia (art. 376 C. pen. al României), incestul (art. 377 C. pen.), abandonul de familie (art. 378 C. pen.), nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului (art. 379 C. pen.), împiedicarea accesului la învățămîntul general obligatoriu (art. 380 C. pen.) [3].

De exemplu, infracțiunea de bigamie, potrivit art. 376 alin. (1) C. pen. al României, constă în încheierea unei noi căsătorii de către o persoană căsătorită și se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă. În conformitate cu alin. (2) al aceluiași articol, persoana necăsătorită care încheie o căsătorie cu o persoană pe care o știe căsătorită se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an sau cu amendă [3].

Infracțiunea de abandon de familie este pedepsită conform art. 378 C. pen. al României. Potrivit textului incriminator, infracțiunea constă în săvîrșirea de către persoana care are obligația legală de întreținere, față de cel îndreptățit la întreținere, a uneia dintre următoarele fapte: a) părăsirea, alungarea sau lăsarea fără ajutor, expunîndu-l la suferințe fizice sau morale; b) neîndeplinirea, cu rea-credință, a obligației de întreținere prevăzute de lege; c) neplata, cu rea-credință, timp de 3 luni, a pensiei de întreținere stabilite pe cale judecătorească. Se pedepsește o asemenea faptă cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă [3].

De asemenea, în conformitate cu art. 379 alin. (1) C. pen. al României se pedepsește cu închisoare de la 1 lună la 3 luni sau cu amendă reținerea de către un părinte al copilului său minor, fără consimțămîntul celuilalt părinte sau al persoanei căreia i-a fost încredințat minorul potrivit legii. În conformitate cu alin. (2) al aceluiași articol, cu aceeași pedeapsă se sancționează fapta persoanei căreia i s-a încredințat minorul prin hotărîre judecătorească spre creștere și educare de a împiedica, în mod repetat, pe oricare dintre părinți să aibă legături personale cu minorul, în condițiile stabilite de părți sau de către organul competent [3].

O altă faptă al cărei subiect pasiv poate fi doar o persoană minoră este infracțiunea de împiedicare a accesului la învățămîntul general obligatoriu. În conformitate cu art. 380 C. pen. al României, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 1 an sau cu amendă fapta părintelui sau persoanei căreia i-a fost încredințat, potrivit legii, un minor și care, în mod nejustificat, îl reține sau îl împiedică prin orice mijloace să urmeze cursurile învățămîntului general obligatoriu [3].

În afară de dispozițiile incriminatorii statuate în Capitolul II (*Infracțiuni contra familiei*) din Titlul VIII (*Infracțiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială*), în C. pen. al României sînt

consacrate și alte incriminări destinate protecției persoanelor minore, descrise în alte capitole ale legii penale. Astfel, în Titlul I *Infracțiuni contra persoanei*, la Capitolul II *Infracțiuni contra integrității corporale sau sănătății* se prevede răspunderea penală pentru infracțiunea de rele tratamente aplicate minorului (art. 197 C. pen.). Potrivit textului de lege, infracțiunea constă în punerea în primejdie gravă, prin măsuri sau tratamente de orice fel, a dezvoltării fizice, intelectuale sau morale a minorului, de către părinți sau de orice persoană în grija căreia se află minorul. Acestea se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi [3].

Infracțiunea de rele tratamente aplicate minorului a fost incriminată în acest capitol al legii penale, deoarece s-a considerat, pe bună dreptate, că ea pune în pericol în primul rînd integritatea fizică sau psihică a persoanei și în mod subsidiar relațiile sociale referitoare la familie, respectiv conviețuirea socială.

În mod analogic s-a considerat că violența în familie nu atentează prioritar la relațiile sociale de ocrotire a familiei, ci la relațiile sociale condiționate de protecția personalității umane. Prin urmare, incriminarea și-a găsit loc la Capitolul III *Infracțiuni săvîrșite asupra unui membru de familie* din Titlul I *Infracțiuni contra persoanei* C. pen. al României. Incriminarea instituită la art. 199 C. pen. al României cu denumirea marginală de violența în familie nu este altceva decît o normă specială care este formulată ca o agravantă a infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei, săvîrșite asupra unui membru de familie. Potrivit textului incriminator, dacă faptele prevăzute în art. 188, art. 189 și art. 193-195 sînt săvîrșite asupra unui membru de familie, maximul special al pedepsei prevăzute de lege se majorează cu o pătrime. Este de menționat că, de exemplu, la art. 188 este prevăzută răspunderea penală pentru omor, iar la art. 188 C. pen. al României

este prevăzută răspunderea penală pentru omorul calificat [3].

De asemenea, în Capitolul VII al aceluiași Titlu I, denumit *Traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile*, este incriminată, la art. 211 C. pen. al României, infracțiunea de trafic de minori. Astfel, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani și cu interzicerea exercitării unor drepturi recrutarea, transportarea, transferarea, adăpostirea sau primirea unui minor, în scopul exploatarea acestuia. Dacă fapta a fost săvârșită în condițiile art. 210 alin. (1) C. pen. al României sau de către un funcționar public în exercițiul atribuțiilor de serviciu, pedeapsa este închisoarea de la 5 la 12 ani și interzicerea exercitării unor drepturi [3].

În legislația penală a **Federației Ruse**, ca și în cea a R. Moldova, cadrul incriminator al infracțiunilor contra familiei și minorilor este consacrat într-un capitol distinct al C. pen., și anume Capitolul XX, intitulat *Infracțiuni contra familiei și minorilor*, din titlul VII *Infracțiuni contra persoanei*. La acestea din urmă se raportează: implicarea minorilor în săvârșirea unei infracțiuni (art. 150 C. pen. al FR), implicarea minorilor în săvârșirea unor fapte antisociale (art. 151 C. pen.), comercializarea cu amănuntul a băuturilor alcoolice minorilor (art. 151¹ C. pen.), înlocuirea copilului (art. 153 C. pen.), adopția ilegală (art. 154 C. pen.), divulgarea secretului adopției (art. 155 C. pen.), neexecutarea obligației de educare a minorului (art. 156 C. pen.), eschivarea de la plata pensiei de întreținere a copiilor sau a părinților inapți de muncă (art. 157 C. pen.) [4].

Infracțiunea de neexecutare a obligației de educare a minorului (art. 156 C. pen. al Federației Ruse) presupune neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a obligației de educare a minorului de către părinții acestuia sau de către o terță persoană investită cu astfel de obligații, de către pedagog sau un alt lucrător al unei instituții de învățământ, al unei organizații me-

dicale ori al unei alte organizații obligate să supravegheze persoana minoră, dacă această faptă este însoțită de un comportament violent aplicat în privința persoanei minore. Se pedepsește o asemenea faptă cu amendă în mărime de până la 100 000 ruble sau în mărimea salariului sau al altui venit al condamnatului, obținut pe o perioadă de până la un an, ori muncă obligatorie pe un termen de până la 440 de ore, sau muncă corecțională pe un termen de până la 3 ani, ori privațiune de libertate pe un termen de până la 3 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani sau fără de aceasta [4].

O infracțiune asemănătoare celei prevăzute la art. 208¹ C. pen. al R. Moldova (pornografia infantilă) este consacrată la art. 242¹ C. pen. al Federației Ruse, cu titlul de *Producerea și distribuirea obiectelor sau materialelor ce conțin imagini pornografice cu minori*. Fapta constă în producerea, procurarea, păstrarea sau transportarea peste frontiera Federației Ruse în scop de răspândire, demonstrare publică sau de reclamare ori distribuirea, reclamarea sau demonstrarea publică propriu-zisă a materialelor sau a obiectelor pornografice cu minori. Comparativ cu legislația penală autohtonă, legiuitorul rus prevede un regim sancționator mai aspru pentru pornografia infantilă, fapta fiind pedepsită cu privațiune de libertate pe un termen de la 2 la 8 ani, cu sau fără privare de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 15 ani [4]. Potrivit art. 208¹ C. pen. al R. Moldova, pornografia infantilă se pedepsește cu închisoare de la 1 la 3 ani, cu amendă, aplicată persoanei juridice, de la 2000 la 4000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate [1].

Într-un al spectru de idei, se poate arăta că, spre deosebire de legislația penală moldovenească, în legislația penală rusească traficul de copii nu cunoaște o incrimi-

nare distinctă, acesta fiind sancționat ca variantă agravată a traficului de ființe umane (art. 127¹, alin. (2), lit. b) C. pen. al Federației Ruse). Pedeapsa pentru comiterea acesteia constituie privațiune de libertate pe un termen de la 3 la 10 ani, cu sau fără privare de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 15 ani [4].

Spre deosebire de legislația penală a R. Moldova și a Federației Ruse, legislația penală a **Ucrainei** nu prevede un capitol aparte consacrat *Infracțiunilor contra familiei și minorilor*. Aceste infracțiuni sînt amplasate în alte compartimente ale legii penale, iar locul de dislocare, după cum este și firesc, depinde de natura relațiilor sociale la care se atentează în mod principal prin comiterea faptei. De exemplu, Capitolul II *Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei*, art. 137 C. pen. al Ucrainei, stabilește răspundere penală pentru infracțiunea de executare necorespunzătoare a atribuțiilor de protejare a vieții și sănătății copiilor. Potrivit textului incriminator, fapta presupune neîndeplinirea sau îndeplinirea defectuoasă a obligațiilor profesionale sau a obligațiilor de serviciu legate de protejarea vieții și sănătății minorilor drept rezultat al unei atitudini neglijente sau neconștiințioase de executare a acestora, dacă aceasta a provocat o daună considerabilă minorului. În conformitate cu art. 137 alin. (2) C. pen. al Ucrainei, fapta se sancționează mai aspru dacă a provocat decesul minorului sau urmări grave [5].

În Capitolul III din Partea specială a C. pen. al Ucrainei, intitulat *Infracțiuni contra libertății, cinstei și demnității persoanei*, sînt încorporate mai multe norme incriminatorii destinate protecției minorilor, și anume: înlocuirea copilului (art. 148), exploatarea minorilor (art. 150), folosirea copilului pentru cerșetorie (art. 150¹). Traficul de copii este o circumstanță agravantă a traficului de ființe umane prevăzută la art. 149 alin. (2) C. pen. al Ucrainei [5].

Pornografia infantilă este incriminată în C. pen. al Ucrainei în calitate de circumstanță agravantă a infracțiunii de importare, producere, vânzare și distribuire de materiale pornografice. Astfel, potrivit art. 301 alin. (4) C. pen., este agravată răspunderea penală pentru comiterea acestei infracțiuni în privința produselor, imaginilor sau altor obiecte ce conțin pornografie infantilă. Pedepsa pentru săvârșirea unei asemenea fapte constă în privarea de libertate pe un termen de la 5 la 10 ani, cu privarea dreptului de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de pînă la 3 ani [5].

Art. 323 C. pen. al Ucrainei descrie infracțiunea de atragere a minorilor la utilizarea dopingului, pedepsită cu amendă de pînă la 50 de venituri minime neimpozabile sau privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții ori de a exercita o anumită activitate pe un termen de pînă la 3 ani. În conformitate cu nota art. 323 C. pen., prin „doping” se înțelege substanța și metodele incluse în lista celor interzise de Codul antidoping al mișcării olimpice [5]. Mai este supusă incriminării atragerea minorilor la consumul substanțelor cu efect halucinant care nu sînt substanțe narcotice, psihotrope sau analoage ale acestora (art. 324 C. pen. al Ucrainei) și atragerea minorilor la consumarea substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor acestora (art. 315 alin. (2) C. pen. al Ucrainei) [5].

În C. pen. al Franței, infracțiunile de referință sînt prevăzute în Cartea II, Titlul II, Capitolul VII *Despre infracțiuni contra minorilor și familiei*. Acest Capitol este divizat în șase secțiuni, și anume:

I. *Despre lăsarea persoanei minore*. De exemplu, potrivit art. 227-1 C. pen. al Franței, lăsarea persoanei minore cu vîrsta de pînă la 15 ani într-un anumit loc se pedepsește cu 7 ani de închisoare și cu amendă de 700 000 de franci, cu excepția cazurilor în care lăsarea minorului a fost realizată în condiții ce i-ar fi asigurat viața și sănătatea. În același sens, potrivit art. 227-2,

lăsarea copilului minor de pînă la 15 ani care a provocat după sine vătămări sau o boală cronică se pedepsește cu 20 de ani de închisoare. Dacă fapta este urmată de moartea persoanei minore, pedeapsa este de 30 de ani de închisoare.

II. *Despre lăsarea familiei*. În acest cadru, la art. 227-3 C. pen. al Franței se prevede răspunderea penală pentru neexecutarea hotărîrii judecătorești cu privire la plata pensiei, mijloacelor bănești, alocațiilor sau a altor contribuții în beneficiul copilului minor (biologic sau adoptiv), a rudelor pe linie descendentă sau ascendentă ori a soțului, dacă obligația de întreținere a fost stabilită în baza obligațiilor de familie prevăzute de Codul civil, și dacă această obligație nu a fost executată în deplină măsură mai mult de două luni. Fapta se pedepsește cu doi ani de închisoare sau cu amendă în mărime de 100 000 de franci.

III. *Despre atentările împotriva realizării drepturilor părintești*. În această secțiune este statuată răspunderea penală pentru următoarele fapte infracționale: refuzul de a prezenta copilul la solicitarea persoanei care are acest drept (art. 227-5 C. pen. al Franței); schimbarea domiciliului copilului fără a comunica despre aceasta persoanei care are dreptul de a-l vizita sau de a purta discuții cu el (art. 227-6 C. pen.); răpirea persoanei minore de către rudele ce nu au drepturi părintești (art. 227-7 C. pen.); răpirea minorului de către alte persoane decît rudele ce nu au drepturi părintești (art. 227-8 C. pen.).

IV. *Despre atentatele la relațiile dintre părinți și copii*. Din cercul acestor fapte infracționale fac parte: instigarea părinților sau a unuia dintre aceștia la abandonarea copilului care s-a născut sau care urmează să se nască (art. 227-12 alin. (1) C. pen. al Franței); abuzul la adopția copilului (art. 227-12 alin. (2) și (3) C. pen.); înlocuirea copilului, simularea nașterii de către mama fictivă sau tănuirea faptului nașterii de către mama biologică constituie o infracțiune ce

atentează la statutul civil al copilului (art. 227-13 C. pen.);

V. *Despre abandonul de familie al persoanelor minore*. De exemplu, la art. 227-15 C. pen. al Franței se instituie răspunderea penală pentru săvârșirea de către o rudă legală, naturală sau adoptivă pe linie ascendentă sau de către o altă persoană ce realizează în privința persoanei minore drepturile părintești sau care are alte drepturi legale în privința persoanei minore care nu are vîrsta de 15 ani a unei fapte manifestate prin lăsarea fără hrană sau fără supraveghere, dacă s-a creat un pericol pentru viața sau sănătatea persoanei minore. Se pedepsește o asemenea faptă cu 7 ani de închisoare și amendă în mărime de 700 000 de franci. Dacă fapta a provocat după sine moartea victimei, atunci aceasta se va pedepsi cu 30 de ani de închisoare (art. 227-16). La art. 227-17 C. pen. al Franței se incriminează fapta de eschivare fără temei legal a tatălui sau a mamei naturale, legale sau adoptive de la îndeplinirea obligațiilor legale, dacă s-a creat un pericol pentru sănătatea, securitatea, moralitatea sau educarea copilului minor. Fapta se pedepsește cu închisoare de 2 ani sau amendă în mărime de 200 000 de franci. În acest cadru incriminator mai sînt descrise următoarele fapte infracționale: atragerea minorilor la consumul ilegal de droguri (art. 227-18 C. pen.); determinarea minorului la transportarea, păstrarea sau transmiterea drogurilor (art. 227-18-1 C. pen.); determinarea minorului la consumul sistematic al băuturilor alcoolice (art. 227-19 C. pen.); determinarea minorului la cerșetorie (art. 227-20 C. pen.); determinarea minorului la comiterea sistematică a infracțiunilor sau a faptelor antisociale (art. 227-21 C. pen.); complicitatea sau tentativa de complicitate la atentarea asupra pudorii minorului (art. 227-22 C. pen.); pornografia infantilă (art. 227-23 C. pen.); hărțuirea sexuală a minorului care nu a atins vîrsta de 15 ani, fără aplicarea violenței, impuneri, amenințării sau înșelăciunii (art. 227-25 C. pen.).

VI. *Pedepse suplimentare aplicabile persoanelor fizice.* Ultima secțiune prevede sancțiuni suplimentare aplicabile persoanelor fizice (de exemplu, interzicerea părăsirii teritoriului Republicii pe un termen de până la 5 ani, lipsirea de posibilitatea folosirii de drepturi politice, civile sau familiale, afișarea și distribuirea sentinței de condamnare etc.) [6, p. 266-279].

O tehnică legislativă similară de incriminare a infracțiunilor contra familiei și a minorilor este consacrată în C. pen. al **Belgiei**. Sediul incriminator este dislocat în Capitolul III din Partea specială, intitulat *Despre atentările asupra minorilor, persoanelor aflate în stare de neputință și asupra familiei*. La rîndul său, acest Capitol este structurat în mai multe secțiuni, fiecărei secțiuni corespunzîndu-i anumite fapte care atentează la un spectru mai restrîns de relații sociale:

1. *Despre abandonarea copiilor și a persoanelor aflate în stare de neputință și lăsarea acestora fără mijloace.* De exemplu, potrivit art. 423 C. pen. al Belgiei, se pedepsește cu închisoare de la 1 lună la 3 ani și amendă de la 20 la 300 de franci sau cu doar una dintre aceste pedepse cel care îl lasă într-un anumit loc pe minor sau pe o persoană incapabilă de a se autoapăra din cauza stării fizice sau psihice. Fapta este pedepsită mai aspru dacă victimei drept rezultat i se provoacă anumite vătămări, îmbolnăvirea cu o boală incurabilă. Cea mai aspră pedeapsă este aplicată atunci cînd în urma comiterii faptei survine decesul victimei (pedeapsa cu închisoare de la 5 la 10 ani).

2. *Despre neexecutarea obligației de întreținere și îngrijire a minorilor și a persoanelor aflate în stare de neputință.* Astfel, în temeiul art. 425 C. pen. al Belgiei, este pedepsită cu închisoare de la 1 lună la 3 ani și cu amendă în mărime de la 26 la 300 de franci persoana care intenționat îl lipsește de întreținere sau îngrijire pe un minor sau pe o persoană care, drept rezultat al neputinței fizice sau psihice, nu are capacitatea de a se întreține sau de

a se îngriji, dacă s-a creat un pericol pentru sănătatea victimei.

3. *Reglementări comune pentru secțiunea I și II.* În cazurile săvîrșirii infracțiunilor sus-menționate în privința tatălui, mamei, părinților adoptivi sau a altor rude ascendente, pedeapsa minimă se dublează sau poate fi adăugat un adaus de 2 ani, dacă se aplică pedeapsa închisorii. Același tratament sancționator agravat este aplicat în cazul în care vinovatul este tatăl, mama sau părinții adoptivi ai victimei, precum și o oricare altă persoană în supravegherea căreia se afla aceasta.

4. *Despre răpirea și ascunderea minorului.* La această secțiune sînt incriminate asemenea fapte cum ar fi: răpirea minorului care nu a atins vîrsta de 12 ani (art. 428 §1. C. pen.); răpirea minorului care a atins vîrsta de 12 ani (art. 428 §2).

5. *Despre neîntoarcerea copiilor.* Este sancționată penal inclusiv fapta părinților care-l iau sau încercă sa-l ia pe minorul aflat sub anumite proceduri declanșate de către autorități (art. 432 §1. C. pen. al Belgiei) [7, p. 262-271].

O preocupare aparte pentru protejarea relațiilor sociale din domeniul familiei o manifestă și legiuitorul din **Polonia**, care incriminează infracțiunile de referință la Capitolul XXVI C. pen., cu denumirea marginală de *Infracțiuni contra minorului și tutelei*. Sînt supuse incriminării și pedepsei penale asemenea fapte infracționale cum ar fi: bigamia (art. 206 C. pen. al Poloniei); rele tratamente aplicate minorului sau în privința unei alte persoane care se află în stare de dependență față de făptuitor (art. 207 C. pen.); atragerea minorului la consumul băuturilor alcoolice (art. 208 C. pen.); eschivarea de la executarea obligației de întreținere a persoanei apropiate (art. 208 C. pen.); abandonarea copilului în vîrstă de pînă la 15 ani sau a unei alte persoane care din cauza stării fizice sau psihice se află în neputință (art. 210 C. pen.) [8, p. 261-265].

În Codul penal al **Lituaniei**, sediul incriminator este amplasat la

Capitolul XXIII cu titlul *Infracțiuni și delictes penale contra copilului și a familiei*. Din categoria acestora fac parte: răpirea sau schimbarea copilului (art. 156 C. pen. al Lituaniei); cumpărarea sau vînzarea copilului (art. 157 C. pen.); abandonarea copilului (art. 158 C. pen.); atragerea minorului la săvîrșirea unei fapte infracționale (art. 159 C. pen.); atragerea minorului la consumul medicamentelor sau a altor substanțe cu efect halucinant (art. 160 C. pen.); atragerea minorului la beție (art. 161 C. pen.); pornografia infantilă (art. 162 C. pen.); abuzul de drepturile părintești, tutelă sau curatelă față de o persoană minoră (art. 164 C. pen.); eschivarea de la întreținerea minorului (art. 164 C. pen.) [9, p. 262].

De exemplu, abandonarea copilului (art. 158 C. pen. al Lituaniei) constă în fapta tatălui, mamei, tutelei sau a altui reprezentant legal al copilului, care lasă fără îngrijiri necesare un copil mic cu scopul de a se debarasa de el. Fapta se pedepsește cu munci publice, limitarea libertății, arest sau privarea de libertate pe un termen de pînă la 2 ani. La rîndul ei, infracțiunea de eschivare de la întreținerea copilului presupune fapta celui care se eschivează de la obligația de întreținere stabilită prin hotărîre judecătorească sau de oferire a mijloacelor de întreținere ori a unui alt ajutor material minorului (art. 164) [9, p. 262].

În Partea specială C. pen. al **Elveției**, cadrul de incriminare a infracțiunilor de care ne preocupăm este situat în Titlul VI cu denumirea de *Infracțiuni și contravenții contra familiei*. În total sînt încorporate cinci incriminări: incestul (art. 221 C. pen. al Elveției); bigamia (art. 215 C. pen.); atitudinea neglijentă a persoanei față de executarea obligației de întreținere (art. 217 C. pen.); încălcarea obligațiilor de educare sau de curatelă (art. 219 C. pen.); luarea copilului (220 C. pen.) [10, p. 215-217].

Infracțiunea de atitudine neglijentă a persoanei față de executarea obligației de întreținere constă în neîndeplinirea obligației legale cu

caracter familial de întreținere sau de susținere materială de către cel ce are posibilitate pentru executarea acesteia. Fapta se pedepsește, în baza plîngerii prealabile, cu închisoare. Plîngerea poate fi depusă și de organe sau autorități care protejează interesele familiei [10, p. 216].

În Partea specială C. pen. al Republicii Federale Germane, normele incriminatorii de referință sînt amplasate în Secțiunea a 12-a, denumită *Fapte pedepsite contra statutului civil, căsătoriei și familiei*. În calitate de fapte care se asimilează acestui grup de infracțiuni sînt recunoscute: declararea informațiilor neautentice despre starea civilă (art. 170 C. pen. al Germaniei); încălcarea obligațiilor de întreținere (art. 170 C. pen.); încălcarea obligației de îngrijire și educație (art. 171 C. pen.); bigamia (art. 172 C. pen.); concubinajul între rude (art. 173 C. pen.) [11, p. 322].

Codul penal al Italiei protejează relațiile de conviețuire în cadrul familiei prin Titlul XIII al Părții speciale, denumit *Infracțiuni contra familiei*, care este divizat în mai multe capitole, în funcție de gradul de omogenitate și similitudine a faptelor prejudiciabile incriminate. De exemplu, la Capitolul II *Crime împotriva căsătoriei* în C. pen. al Italiei sînt specificate următoarele fapte prejudiciabile: bigamia (art. 556 C. pen.), căsătoria prin înșelăciune (art. 558 C. pen.), adulterul (art. 559 C. pen.), concubinajul (art. 560 C. pen.), incestul (art. 564 C. pen.), atacurile asupra moralității familiei comise prin intermediul presei (art. 565 C. pen.). În cadrul Capitolului III *Crime împotriva statutului familiei* se prevăd asemenea fapte cum ar fi schimbarea ilegală a statutului civil (art. 566 C. pen.) și tăinuirea statutului civil al unui copil (art. 568 C. pen.). La Capitolul IV sînt descrise *Infracțiunile contra asistenței familiei*, și anume: încălcarea obligațiilor de asistență familială (art. 570 C. pen.); abuzul de mijloace de corectare sau de disciplină (art. 571 C. pen.); abuzul în familie sau față de copii (art. 572

C. pen.); răpirea persoanelor aflate în stare de neputință (art. 574 C. pen.) etc. [12, p. 89].

În legislația penală a SUA, în C. pen. al statului New York, în Partea a 3-a, titlul O, denumit *Infracțiuni împotriva căsătoriei, familiei, bunăstării copiilor și a celor cu dizabilități*, sînt consacrate trei secțiuni în care sînt incriminate infracțiunile din această clasă. Secțiunea 255 *Infracțiuni ce afectează relațiile matrimoniale* stabilește următoarele incriminări: încheierea unei căsătorii ilegale (art. 255.00), emiterrea ilegală a unui decret privind divorțul (art. 255.05), procurarea ilegală a unui certificat de căsătorie (art. 255.10), bigamia (art. 255.15), adulterul (art. 255.17), incestul de diferit grad (art. 255.17–255.25). În Secțiunea 260 C. pen., intitulată *Infracțiuni contra copiilor, persoanelor cu handicap și persoanelor de vîrstă vulnerabilă*, sînt prevăzute: abandonarea copilului (art. 260.00), eschivarea de la întreținerea unui copil (art. 260.05–260.06), punerea în pericol a bunăstării copilului (art. 260.10) etc. Secțiunea 270 C. pen. al statului New York, intitulată *Acțiuni sexuale cu un copil*, incriminează infracțiuni cum ar fi: folosirea minorului în spectacole pornografice (art. 263.05), promovarea comportamentului sexual obscen al minorului (art. 263.10), înlesnirea unui comportament sexual al copilului cu alcool sau cu alte substanțe (art. 263.30) [13].

Concluzii. Studiul de drept penal comparat întreprins în materia infracțiunilor contra familiei și a minorilor scoate în evidență preocuparea legiuitorilor din diferite state, mai ales din cadrul UE, pentru protejarea relațiilor sociale din domeniul de referință prin incriminarea și pedepsirea faptelor prejudiciabile care le vatămă efectiv sau care le pune în pericol.

Cu referință la perspectiva perfecționării cadrului incriminator național, considerăm că legiuitorul autohton ar trebui să revadă politica incriminătoare în privința faptelor ce presupun abandonul de familie, neexecutarea obligației de educație

și protecție a minorului, precum și relele tratamente aplicabile în privința acestuia.

Referințe bibliografice

1. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 72-74 din 14.04.2009.
2. Codul penal al Republicii Moldova din 24.03.1961. În: „Vestile RSSM”, nr. 10 din 24.04.1961 (abrogat).
3. Codul penal al României, nr. 286 din 2009. În: Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 510 din 24.07.2009.
4. Уголовный кодекс Российской Федерации, № 63-ФЗ от 13.06.1996. В: Собрание законодательства Российской Федерации, № 25 от 17.06.1996.
5. Уголовный кодекс Украины, № 2341-III от 05.04.2001. В: Відомості Верховної Ради України, № 25-26, 2001.
6. Уголовный кодекс Франции. Санкт-Петербург: Изд. Юридический центр, 2002, с. 266-279.
7. Уголовный кодекс Бельгии. Санкт-Петербург: Изд. Юридический центр, 2004, с. 262-271.
8. Уголовный кодекс Республики Польша. Санкт-Петербург: Изд. Юридический центр, 2001, с. 261-265.
9. Уголовный кодекс Литовской республики. Санкт-Петербург: Изд. Юридический центр, 2002, с. 262.
10. Уголовный кодекс Швейцарии. Санкт-Петербург: Изд. Юридический центр, 2002.
11. Уголовный кодекс Федеративной Республики Германии. Под ред. Д. Шестакова, перевод Н. Рачкова. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2003.
12. Codul penal al Italiei, nr. 1398 din 19.10.1930, în vigoare de la 01.07.1930. În: Altalex eBook: Collana Codici Altalex, 2014.
13. <http://ypdcrime.com/penal.law/article255.htm>.